

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIV TA'LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR
VAZIRLIGI
SAMARQAND DAVLAT
UNIVERSITETINING
KATTAQO'RG'ON FILIALI

“DINSHUNOSLIK”
FANINING O'QUV DASTURI

Bilim sohasi 100000 -Ta'lim

Ta'lim sohasi: 110000 -Ta'lim

Ta'lim yo'nalishi: 60110200 – Maktabgacha ta'lim (sirtqi)
60110500 – Boshlang'ich ta'lim (sirtqi)

Kattaqo'rg'on – 2023

Fan/modul kodi DIN204		O'quv yili 2024-2025	Semestr 3-4	ECTS - Kreditlar 4	
Fan/modul turi Majburiy		Ta'lim tili O'zbek		Haftadagi dars soatlari 2	
1.	Fanning nomi	Semestr	Auditoriya mashg'ulotlari (soat)	Mustaqil ta'lim (soat)	Jami yuklama (soat)
	Dinshunoslik	3-4	16	104	120
2.	I. Fanning mazmuni Dinshunoslik turli dinlar, diniy institutlar, urf-odatlar va muqaddas matnlarning tarixiy, falsafiy va ijtimoiy mohiyati haqidagi fan bo'lib, unda, diniy matnlarning mohiyatini tushunish, diniy bilimlardan inson qalbining pokligini ta'minlash maqsadida foydalanish, shuningdek diniy e'tiqod bilan bir qatorda amaldagi konstitutsion boshqaruv tizimini hurmat qilish va qonun ustuvorligini ta'minlash madaniyatini shakllantirish o'rganiladi. Dinshunoslik fani barcha soha mutaxassislarining iymon butligi, vijdon pokligini ta'minlashga, dunyoviy va diniy bilimlarning mutanosibligiga erishish, yurt tinchligini saqlashda dahldorlik tuyg'sini shakllantirishga xizmat qiladi. Fanni o'qitishdan maqsad - talaba-yoshlar tafakkurida dinning mohiyati, dunyoning diniy manzarasi, diniy va falsafiy qarashlarning o'zaro bog'liqligi, globallashuv jaryonlarida diniy mutaassiblik, aqidaparastlik, ekstremizm va terrorizmning davlat va jamiyat xavfsizligiga salbiy ta'sirini bilish va unga qarshi kurashishda nazariy bilimlar va amaliy ko'nikmalarni shakllantirishdan iborat. Fanning vazifasi - diniy ta'limotlarning tarixi va rivojlanish bosqishlarini o'rganish, dinning asl mazmuni bilan uning soxta talqinlarini farqlash malakasini shakllantirish; diniy mutaassiblik va aqidaparastlikning mazmunini tushunturish va unga qarshi kurashda egallangan nazariy bilimlarni amaliy hayotda qo'llash, ekstremizm va terrorizmning paydo bo'lish sabablarini aniqlash va uning oqibatlarini ijtimoiy-falsafiy jihatdan tahlil qilish; diniy va dunyoviy jarayonlarga tanqidiy tafakkur nuqtai nazardan yondashuvni shakllantirish; talabaning mustaqil ta'lim olish jarayonida din tarixi, milliy va dunyoviy dinlar rivoji, diniy qadriyatlar haqida egallangan bilimlardan amaliyotda foydalanish ko'nikmalarini shakllantirishdan iborat. II. Asosiy nazariy qism (ma'ruza mashg'ulotlari) Fan tarkibiga quyidagi mavzular kiradi: 1-mavzu. Din ijtimoiy madaniyat hodisa sifatidagi ahamiyati. Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya, xudojo'ylik, diniy e'tiqod, aqida, ilohiyot tushunchalarining mohiyati. Dinning funksiyalari va ijtimoiy ahamiyati. Din dunyoqarash shakli va uning jamiyat tarqqiyotiiga ta'siri. Dinlarning tasnifi. Dinlar paydo bo'lishining geografik va xronologik tasnifi. Dinshunoslik fanining predmeti, maqsadi va vazifalari. Dinshunoslikning ijtimoiy-				

gumanitar fanlar bilan aloqadorligi. Dinshunoslik fanini o'rganishning jamiyat barqarorligini mustahkamlash, diniy bag'rikenglikni tarbiyalash, vijdon erkinligini ta'minlashdagi ahamiyati. Dinshunoslikda shakllangan mifologik, tarixiy, sotsiologik, antropologik va boshqa maktablar. Dinlar tarixini o'rganishda Sharq allomalarining yondashuvlari. Dinlarni tasniflashda G'arb olimlarining qarashlari. Dinga berilgan ta'riflar. Din - ijtimoiy ong shakli, muayyan turmush va tafakkur tarzi, ma'naviy qadriyat sifatida. Dinning jamiyat va shaxs ma'naviyati yuksalishidagi, komil insonni tarbiyalashdagi ahamiyati. Dinning strukturasi. Dinning ijtimoiy funksiyalari: dunyokarashni shakllantirish, yosh avlodni tarbiyalash, tartibga solish, birlashtirish, tasalli berish, alora o'rnatish va h.k. Dinlar tasnifi.

2-mavzu. Islom dini

Islom dinining paydo bo'lishidagi ijtimoiy- siyosiy va madaniy sharoitlar. Payg'ambarlik va vahiyni talqini. Dastlabki musulmonlar jamoasining tashkil topishi. Hijrat va Madinada tashkil etilgan ilk islom davlatida boshqaruv shakli. Tavhid aqidasi. Islom dinining besh sharti. Xalifalikning tuzilishi va islom dini tarqalishining tarixi. Roshid xalifalar hukmronligi davridagi islohotlarning mohiyati. Ummaviylar va Abbosiylar hukmronligi davrida dinga munosabat. Qur'on, hadis, fiqh, aqida ilmlarining shakllanish tarixi. Qur'on, sura va oyat tushunchalarining ma'nosi, qur'onshunoslikning shakllanishi va rivojlanishi. Hadis tushunchasining mohiyati, hadislarning turlari va tasnifi. Buyuk muhaddislarning hayoti va ijodi. O'zbekistonda hadisshunoslikning rivoji. Movarounnahrda islom dinining tarqalishi va madrasa ta'limi shakllanishining ijtimoiy madaniy hayotga ta'siri. Hozirgi davrda islom sivilizatsiyasining ahamiyati.

3-mavzu. Diniy fundamentalizm, radikalizm va terrorizmning tarixi va yo'nalishlari

Diniy fundamentalizmning tarixi va rivojlanish bosqichari. Radikalizmning paydo bo'lish sabablari va oqibatlari. Diniy radikalizmning shakllanishiga ta'sir etuchi omillar. Diniy aqiparastlik (fanatizm) ekstremizm paydo bo'lishining ijtimoiy-tarixiy zaminlari va rivojlanishi. Markaziy Osiyo mintaqasida faoliyat kuzatilgan diniy ekstremistik harakatlarning maqsadlari. Sog'lom va ma'rifiy mazmunga ega bo'lgan sof islomiy tushunchalarning g'arazli maqsadlarda talqin etilishining oqibatlari. Terrorizmning mohiyati va uning shakllari. Xalqaro terrorizmning mohiyati. Al-Qoida, ixvanul muslimin. ISHID, boko xaram tashkilotlarining dunyo hamjamiyati xavfsizligiga tahdidi, ularga islom tashkilotlari va musulmo ulamolar tomonidan berilgan raddiyalar.

III. Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha ko'rsatma va tavsiyalar

((Seminar mashg'ulotlari), (Mustaqil ta'lim))

((fan bo'yicha laboratoriya ishlari va kurs ishlariga mo'ljallanmagan))

Amaliy mashg'ulotlar bo'yicha quyidagi mavzular tavsiya etiladi:

1. Din ijtimoiy madaniyat hodisa sifatidagi ahamiyati.
2. Islom dini
3. Islom dinining aqidaviy yo'nalishlari va maktablari
4. Diniy fundamentalizm, radikalizm va terrorizmning tarixi va yo'nalishlari
5. Yangilanayotgan O'zbekistonda sog'lom turmush tarzi rivojlanishida diniy va dunyoviy qadriyatlarni uyg'unlashtirish masalalari.

	IV. Mustaqil ta'lim va mustaqil ishlar Mustaqil ta'lim uchun tavsiya etiladigan mavzular: 1. Din, dinshunoslik, din falsafasi, teologiya, teosofiya, xudojo'ylik, diniy e'tiqod, aqida, ilohiyot tushunchalarining mohiyati. 2. Dinlarni tadqiq etish metodologiyasi: tipologik, qiyosiy, tarkibiy-funksional, genetik tahlil. Qiyosiy dinshunoslikning metodlari. 3. Zardushtiylikning diniy iyerarxiyasi. 4. Buddaviylik dinining paydo bo'lish tarixi, asosiy ta'limotlari, oqimlari va manbalari. 5. Xristianlikning paydo bo'lishi, aqidalari, asosiy yo'nalishlari, ta'limotlari va manbalari. 6. Islom dinining paydo bo'lishidagi ijtimoiy-siyosiy va madaniy sharoitlar. 7. Milliy dinlar. 8. Dunyo hamjamiyatining ekstremizm va terrorizmga qarshi kurash tajribasi. 9. Markaziy Osiyo tarixida Hanafiya mazxabining o'rni. 10. O'zbekistonda faoliyat yurituvchi dini tashkilotlar. 11. Zamonaviy diniy harakatlar va sektalar. 12. Kiber makonda diniy e'tiqod targ'ibotining ijtimoiy xavfi. 13. Yangilanayotgan O'zbekistonda sog'lom turmush tarzi rivojlanishida diniy va dunyoviy qadriyatlarni uyg'unlashtirish masalalari. 14. Duyoviy bilimlar va diniy e'tiqod birligiga erishishning ahamiyati. 15. Diniy fundamentalizm, radikalizm va terrorizmning tarixi va yo'nalishlari Mustaqil o'zlashtiriladigan mavzular bo'yicha talabalar tomonidan individual topshiriqlar variantlarini ishlab topshirishlari tavsiya etiladi.
3.	V. Ta'lim natijalari / Kasbiy kompetensiyalar Talaba bilishi kerak: - Falsafa fanni o'qishi natijasida talaba dunyoqarash bilan bog'liq tizimli bilimlarga ega bo'lishi; - gumanitar va ijtimoiy-iqtisodiy fanlar asoslarini, joriy davlat siyosatining dolzarb masalalarini bilishi, ijtimoiy muammolar va jarayonlarni mustaqil tahlil qila olishi; - insonning boshqa insonga, jamiyatga, atrof-muhitga munosabatini belgilovchi huquqiy va ma'naviy mezonlarni bilishi, kasbiy faoliyatida ularni hisobga olib bilishi; - yangi bilimlarni mustaqil egallay bilishi, o'z ustida ishlashi va mehnat faoliyatini ilmiy asosda tashkil qila olishi;
4.	VI. Ta'lim texnologiyalari va metodlari: • ma'ruzalar; • interfaol keys-stadilar; • seminarlar (mantiqiy fiklash, tezkor savol-javoblar); • guruhlarda ishlash; • taqdimotlar qilish; • individual loyihalar; • jamoa bo'lib ishlash va himoya qilish uchun loyihalar.
5.	VII. Kreditlarni olish uchun talablar: Fanga oid nazariy va uslubiy tushunchalarni to'la o'zlashtirish, tahlil natijalarini to'g'ri aks ettira olish, o'rganilayotgan jarayonlar haqida mustaqil mushohada yuritish va joriy, oraliq nazorat shakllarida berilgan vazifa va topshiriqlarni bajarish, yakuniy nazorat

	topshirish.
6.	Asosiy adabiyotlar: 1.G.T. Tulemetova, O'.M. Hasanboyev. Dinshunoslik. Darslik; ikkinchi – to'ldirilgan va qayta ko'rilgan matn. – Toshkent -2020.-312 b. 2.Dinshunoslik [Matn] o'quv qo'llanma/ Muratov D. Alimova M. Karimov J. Najmiddinov J., Jo'rayev Sh.. Toshkent 2019-223 b. 3.Yaxshilikov J.Ya., Muhammadiyev N.E. Falsafa. Darslik (barcha bakalavr yo'nalishlari uchun). – Samarqand: SamDU nashri, 2021.-712 b. Qo'shimcha adabiyotlar: 1.Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. To'ldirilgan ikkinchi nashri. – Toshkent: "O'zbekiston" nashriyoti, 2022. – 416 bet. 2.Kamilov D. Dinshunoslik. o'quv qo'llanma. 2021- 128 b. 3.Isqjonov R. Qiyosiy dinshunoslik. O'quv qo'llanma. T.2020.-198.b. 4.Dinshunoslik asoslari o'quv qo'llanma A.Ochildiyev [va boshqalar]. Toshkent islom universiteti nashriyot-matba birlashmasi 2013-320 b. Axborot manbaalari: • www.lex.uz • www.gov.uz • http://www.ziyonet.uz/ • http://library.samdukf.uz
7.	Fan dasturi Samarqand davlat universitetining Kattaqo'rg'on filiali Kengashining 202_ yil __ - _____dagi __ - son bayonnomasi bilan ma'qullangan
8.	Fan modul uchun mas'ul: I.U.Butoyev –SamDU KF, "O'zbek tili va gumanitar fanlar" kafedrasi o'qituvchisi (ichki)
9.	Taqrizchilar: J.S. Quchqorov - SamDU KF, "O'zbek tili va gumanitar fanlar" kafedrasi mudiri, dotsent v.v.b. f.f.b.f.d (PhD) L. Jo'raqulov - SamDU, Yuridik fakulteti, Milliy g'oya va falsafa kafedrasi falsafa fanlari doktori (DSc), dotsenti (tashqi)